

УКРАЇНЬСЬКА ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ ЛЮДИНИ

РІЧНИЙ ЗВІТ 2016

УКРАЇНА

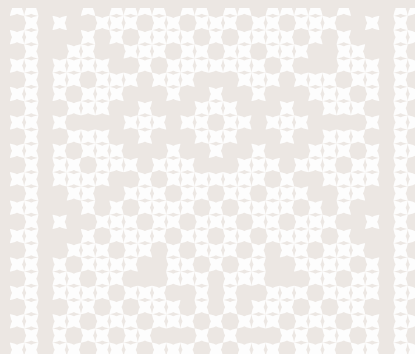
Річний Звіт УГСПЛ за 2016 рік / за заг.редакцією А.Буценка. – Київ: Українська Гельсінська спілка з прав людини, 2017. – 48 с.

Напрацьовані матеріали проекту досягнення УГСПЛ за 2016 рік

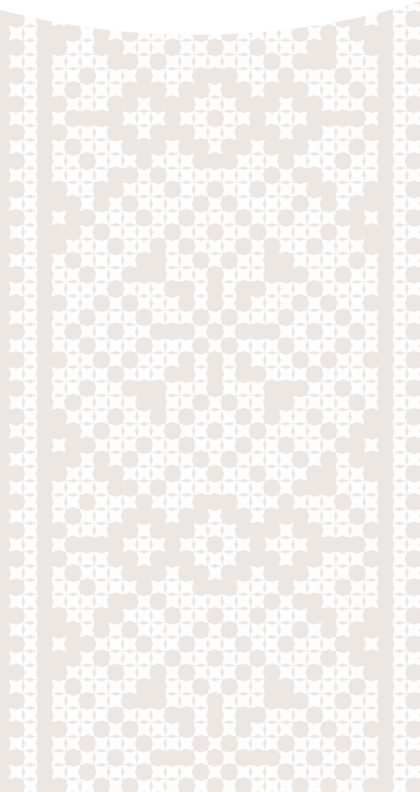
- © М.Щербатюк, О.Мартиненко, О.Біда, М.Тарахало, А.Мартинівська, О.Сапожнікова, Д.Свиридова, С.Буров, Б.Захаров, Л.Єльчева, С.М'ясоєдов, 2017
- © Українська Гельсінська спілка з прав людини, 2017

ЗМІСТ

Досягнення УГСПЛ за 2016 рік	4
Напрямки діяльності УГСПЛ у 2016 році	8
СУДОВИЙ ЗАХИСТ	9
МЕРЕЖА ГРОМАДСЬКИХ ПРИЙМАЛЕНЬ (ГП)	20
АНАЛІТИЧНИЙ НАПРЯМОК	22
ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ	26
АДВОКАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ	34
Організаційний розвиток УГСПЛ у 2016 році	38
Фінансовий звіт УГСПЛ за 2016 рік	42
Склад УГСПЛ	46

Досягнення УГСПЛ за 2016 рік

- ✓ **ПОПЕРЕДЖЕНО УХВАЛЕННЯ ЗАКОНУ** щодо скасування альтернативних запобіжних заходів для корупціонерів (№3066).
- ✓ **УХВАЛЕНО ЗАКОН**, який удосконалює положення судового захисту іноземців та осіб без громадянства, а також урегульовує окремі питання, пов'язані з протидією нелегальній міграції (№3159).
- ✓ 1 серпня 2016 року Міністерство соціальної політики України **ЗАПУСТИЛО ЄДИНИЙ РЕЄСТР** внутрішньо переміщених осіб (ВПО), що було закладено у спеціальних законах, розроблених правозахисниками, і на чому вони наполягали протягом 2-х років.

СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Головним напрямком діяльності УГСПЛ у 2016 році залишався супровід стратегічних судових справ на національному, європейському і міжнародному рівнях. Завдяки зусиллям команди було здобуто перемогу в 10 судових справах. Загалом за рік було підтримано більше 150 нових справ за різними тематичними напрямками. Серед найбільш гучних – справа проти Ощадбанку, який під тиском юристів УГСПЛ повернув гроші своїм ошуканим клієнтам.

Прецедентна справа щодо Постанови КМУ №1035 «Про обмеження поставок окремих товарів (робіт, послуг) з тимча-

сово окупованої території на іншу територію України та/або з іншої території України на тимчасово окуповану територію» стосується фактичного позбавлення кримчан права на евакуацію свого майна. ом стратегічних справ(ЦСС) УГСПЛ було підтримано справу громадянина України, який проживав на території Криму та отримав від представників митниці відмову в евакуації власного майна з окупованих територій. Відмову було оскаржено в суді. Адміністративний позов громадянина було задоволено повністю. В рішенні суду був сформульований важливий висновок щодо захисту права власності особи та необхідності розрізняти

особисті речі громадян від тих, що призначені для підприємницької діяльності. У подальшому УГСПЛ підтримано справу щодо визнання незаконною та скасуванню Постанови № 1035. Розгляд справи триває.

7 жовтня 2016 року відбулася Прес-конференція у резонансній справі про торгівлю людьми – **справа про вербування наркокур'єрів в Україні для примусу до злочинної діяльності в РФ**.

Впродовж двох наступних місяців, виконуючи запит УГСПЛ, робоча група Міністерства внутрішніх справ України (МВС) вела слідчі дії.

■ 3 грудня 2016. Борис Захаров (АЦ УГСПЛ) на прес-брифінгу в МВС по справі про вербування наркокур'єрів в Україні

На початку грудня Департамент Національної Поліції із запобігання злочинів щодо торгівлі людьми заарештував 4 організаторів злочинного угруповування, яке й вербувало українських громадян для використання їх в якості наркокур'єрів у Російську Федерацію. Таким чином канал торгівлі людьми було ліквідовано.

Також за 2016 рік УГСПЛ було виграно **на міжнародному рівні** більше 10 справ. Деякі питання вперше підіймалися на рівні Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ): так, було визнано, що національне право не надає жодної можливості захистити своє особисте життя від співмешкання із незнайомими людьми (справа «Смірнов проти України»).

За 2016 рік було підготовлено 3 експертні висновки для Конституційного суду України.

МЕРЕЖА ГРОМАДСЬКИХ ПРИЙМАЛЬНИКІВ (ГП)

Понад 37 000 людей отримали правову допомогу, у тому числі у спорах із державою.

Одним із основних результатів діяльності мережі приймальників є значне розширення доступу людей до правової допомоги. В першу чергу це стосується випадків, де людина зіштовхується із порушенням своїх прав державою та не може отримати безоплатну правову допомогу через державні центри. Саме в цих справах постраждала особа часто зустрічає найбільше перешкод у захисті своїх прав і залишається один на один із проблемою.

Створена база даних порушень прав людини.

12 травня 2016 року відбулася прес-конференція УГСПЛ в інформаційному агентстві Главком щодо компенсації зруйнованого майна у зоні АТО у рамках **прецедентної «Слов'янської» справи**, коли мешканка Слов'янська за допомогою юристів Української Гельсінської спілки з прав людини вперше виграла у суді справу про компенсацію за житло, зруйноване під час АТО.

АНАЛІТИЧНИЙ НАПРЯМОК

Створено механізм громадського контролю за виконанням органами влади Національної стратегії у сфері прав людини.

Впроваджено інноваційну модель правозахисного моніторингу в умовах децентралізації – «Municipal Human Rights Index».

Розпочата дискусія щодо формування правосуддя перехідного періоду.

Створено Центр документування порушень прав людини та воєнних злочинів.

ОСВІТНІЙ НАПРЯМОК

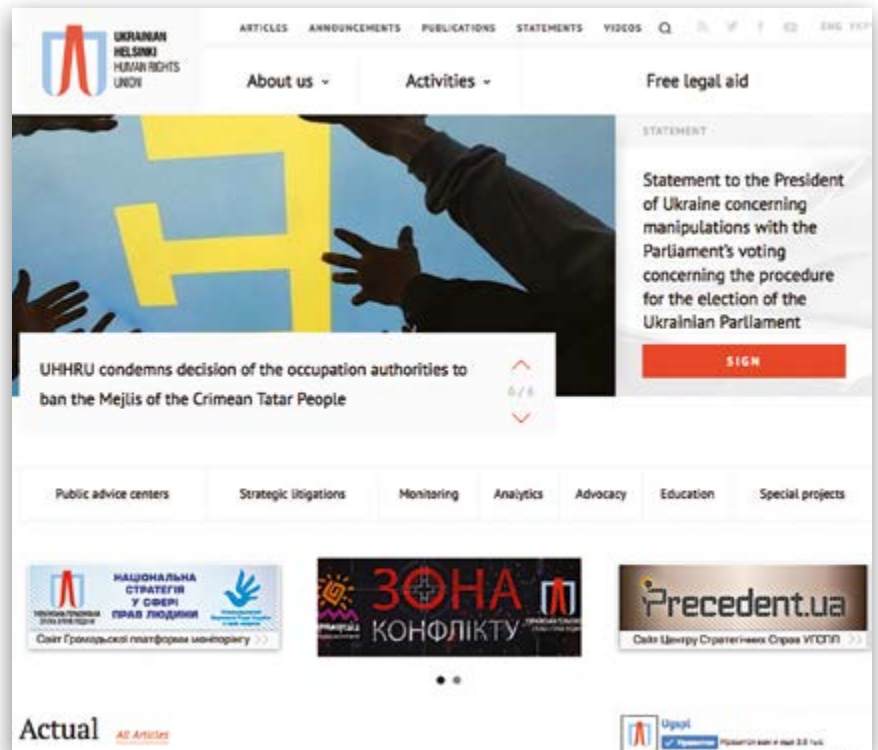
Випускниками освітніх програм було подано більше 100 заяв до Європейського суду з прав людини, 35 справ були в процесі комунікації.

Випускники взяли участь у 79 стратегічних судових процесах.

Випускниками спільно з правозахисними організаціями проведено більше 2500 консультацій у випадках порушення прав людини.

Впродовж 2016 року у рамках навчання юристів правам людини було проведено 23 освітні заходи, навчання пройшли 533 особи (адвокати, судді та практикуючі судові юристи).

Завдяки роботі експертів та апробації у 2016 році був розроблений унікальний освітній інструмент - навчальний курс **«Стандарти прав людини в практиці адвокатів та суддів»**, що має на меті підвищення професійного потенціалу адвокатів та суддів задля сприяння дотриманню і захисту прав і свобод людини та імплементацію міжнародних стандартів прав людини у національну правову систему України. Курс розроблений та впроваджується кращими українськими та міжнародними фахівцями. Пілотний запуск розпочнеться у 2017 році.

■ Перша сторінка нового сайту УГСПЛ

ОНОВЛЕННЯ ЦИФРОВОГО ІНТЕРФЕЙСУ

8 лютого 2016 року був запущений у роботу новий офіційний сайт УГСПЛ та перезапущено роботу Twitter-сторінки УГСПЛ.

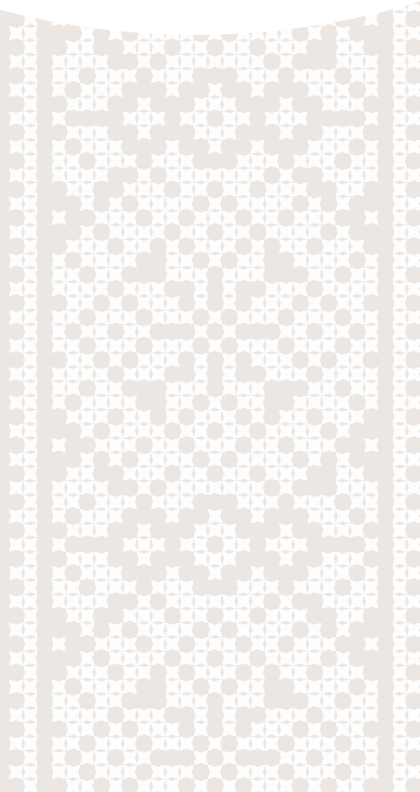
Завдяки впровадженню в штат PR-відділу УГСПЛ окремої посади редактора сайту, протягом 2016 року вдалося у 2-3 рази інтенсифікувати оприлюднення матеріалів на всіх цифрових носіях УГСПЛ (офіційний сайт, сторінки, у мережах Facebook та Twitter тощо). Це значною мірою допомогло у розширенні

адвокаційної діяльності усіх підрозділів УГСПЛ.

За звітний період помітно зросла відвідуваність цифрових носіїв УГСПЛ. Крім цього, у 2016 році на офіційних сторінках було впроваджено прямі включення і трансляції з прес-конференцій УГСПЛ і судових засідань.

На 2017 рік запланований новий рівень розвитку цифрових носіїв УГСПЛ.

Напрямки діяльності УГСПЛ у 2016 році

■ Центр Стратегічних Справ УГСПЛ

Судовий захист

СХІД УКРАЇНИ

Впродовж 2016 року тривала масштабна робота щодо представлення інтересів осіб, які потерпіли від конфлікту у Європейському суді з прав людини та на національному рівні. ЦСС підтримував справи осіб, які утримувалися в полоні на території Донецької та Луганської областей; заручників, які все ще знаходилися в неволі; справи, пов'язані із загибеллю та зникненням без вісті в ході конфлікту.

В квітні 2016 року в ЄСПЛ була направлена скарга з приводу захоплення в полон силами самопроголошених республік Володимира Жемчугова, який не будучи військовим, був обвинувачений у шпіонажі на користь України. Він утримувався в заручниках майже 1 рік. У серпні 2016 року його справу було передано на комунікацію Європейського суду з прав людини.

Також ЦСС підтримує справи Сергія Глондаря і Олександра Коринькова, військовослужбов-

ців 3-го полку Кіровоградського спецназу, які перебувають в полоні самопроголошених республік з 16 лютого 2015 року.

12 серпня 2016 року були відправлені зауваження на комунікацію урядів України і Російської Федерації у 3 справах, які стосувалися загиблих в зоні проведення антитерористичної операції. Питання, поставлені Європейським судом з прав людини, стосувалися юрисдикції України і Російської Федерації щодо вчинених порушень, а також обґрунтованості порушень

✓ **Допомога на національному рівні та в ЄСПЛ була надана в тому числі за такими категоріями справ:**

- пораненим і родичам убитих під час обстрілу представниками «ДНР» у м. Маріуполь 24 січня 2015 року;
- пораненим під час артилерійського обстрілу бойовиками «ДНР» пасажирського автобуса «Златоустівка-Донецьк» у м. Волноваха Донецької області 13 січня 2015 року;
- пораненим і родичам убитих під час обстрілу колони мирних жителів, які виїжджали з селища Хрящувате Луганської області 18 серпня 2014 року;
- пораненим і родичам убитих під час обстрілів міст Іловайська, Донецька, Краматорська, Слов'янська, Красного Лиману, Авдіївки, Мар'їнки, Луганська, Свердловська, селищ Хрящувате і Новосвітлівки, селища Піски, а також ряду інших населених пунктів.

статті 2 (право на життя) та статті 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції щодо жертв. Особливу увагу в комунікації було приділено матеріальному і процесуальному аспектам порушення статті 2 вказаного міжнародного документа.

В рамках проекту надання допомоги мирним громадянам, постраждалим в ході проведення антитерористичної операції на Сході України, надається допомога пораненим особам, родичам загиблих і полонених. За час існування проекту УГСПЛ допомогла постраждалим в результаті артилерійських обстрі-

лів та застосування стрілецької зброї як бойовиками «ДНР», так і українськими військовими та прикордонниками; мирним громадянам, які перебували у полоні.

Юристи ЦСС здійснювали представництво постраждалих на національному рівні та в Європейському суді з прав людини. Перед поданням скарг до ЄСПЛ було проведено велику роботу на першому етапі: подання заяв про злочин, клопотань (зокрема про визнання потерпілими), призначення судово-медичних експертиз тощо, оскарження постанов про закриття крими-

нальних проваджень. В інтересах усіх потерпілих у результаті були подані скарги в Європейський суд з прав людини.

За останній рік в рамках роботи з мирним населенням, що проживає на території проведення АТО, була надана допомога 96 потерпілим, а до Європейського суду з прав людини було подано 79 заяв. У них підіймалися питання порушення права на життя, права на свободу, права на особисте життя, права на ефективні засоби правового захисту, права на свободу думки та зібрань, права на мирне володіння майном та заборони катувань.

■ Аліна Павлюк і Надія Волкова (ЦСС УГСПЛ) на круглому столі в «Українському інституті майбутнього» на тему «У пошуках механізмів запобігання безкарності під час конфлікту на Сході»

Триває **активна аналітична робота** в області аналізу основних практичних проблем, з якими зіштовхуються потерпілі.

10 жовтня 2016 року було представлено дослідження «Тотальна безкарність в зоні АТО: розслідування незаконних затримань і рабської праці» - 2-ге з серії досліджень, присвячених неефективності розслідування злочинів, скоєних на непідконтрольній території Сходу України. В «Українському інституті майбутнього» відбувся круглий стіл на тему «У пошуках механізмів запобігання безкарності під час конфлікту на Сході», присвячений презентації звіту. Тоді ж відбулося обговорення основних проблем, висвітлених у дослідженні: порушення прав полонених в місцях несвободи,

стану національного законодавства в контексті захисту прав жертв, механізмів проведення обміну полоненими і розслідування злочинів, скоєних в зоні АТО в контексті незаконних затримань і рабської праці.

Крім досліджень, що базуються на розслідуванні конкретних справ потерпілих, проводиться дослідження і окремих епізодів конфлікту на Сході України.

5 вересня 2016 року було представлено дослідження «Львівська трагедія 2014 р.: події і відповідальність». В роботі було проаналізовано хід подій літа 2014 року у м. Львові та його околицях, а також розглянуто процес проведення розслідування.

Важливо також відзначити і необхідність значення **моніторингу дотримання прав людини** на непідконтрольних Уряду України територіях. В цьому напрямку УГСПЛ було налагоджено співпрацю з Моніторинговою місією ООН в Україні щодо обміну інформацією, що стосується ситуації на Сході України. Крім того, у сфері документування військових злочинів і вивчення стандартів Міжнародного кримінального суду (МКС) налагоджено взаємодію з «Global Rights Compliance». За підтримки «ЕНРАС» у 2016 році було підготовлено правову позицію у справах ЄСПЛ проти України та РФ. Досвід експертів «ЕНРАС», їх результати роботи у справах, пов'язаних із Чеченським конфліктом, став показовим для експертів ЦСС.

АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ (АР КРИМ), ТА МІСТО СЕВАСТОПОЛЬ

УГСПЛ продовжує активно працювати у напрямку захисту прав людини на території окупованого півострову Крим: робота зі стратегічними справами, здійснення аналітичної діяльності та адвокації.

2 грудня 2015 року відбулася прес-конференція на тему: «Гаага чекає: перспективи «кримської справи» в Міжнародному кримінальному суді», в якій взяли участь представники УГСПЛ, Центру інформації про права людини (ЦІПЛ) і експерт з міжнародного гуманітарного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Під час заходу також був оприлюднений спеціальний випуск дайджесту «Крим без правил. Тематичний огляд ситуації з правами людини в умовах окупації», який стосується питань переміщення цивільного населення Російської Федерації на окуповану територію України. Збірка матеріалів була підготовлена УГСПЛ спільно з Регіональним центром прав людини (РЦПЛ) та експертно-аналітичною групою CHROT.

19 травня 2016 року УГСПЛ за медіа-підтримки Центру інформації про права людини органі-

зувала прес-конференцію щодо справи про заборону діяльності Меджлісу кримськотатарського народу в Криму та визнання його окупаційною владою екстремістською організацією. У прес-конференції взяли участь Рефат Чубаров, глава Меджлісу кримськотатарського народу; Аркадій Бущенко, виконавчий директор УГСПЛ; Павло Петренко, Міністр юстиції України; Кирило Коротеев, юрист Правозахисного центру «Меморіал». Адвокати, які захищають Меджліс, розповіли про подробиці справи, її правові аспекти та міжнародні механізми захисту, такі як перспективи розгляду в Європейському суді з прав людини. Також йшлося про те, що може зробити українська держава для захисту кримських татар.

УГСПЛ в партнерстві з Регіональним центром прав людини проводилась системна робота з правової допомоги українським ув'язненим, які після окупації залишилися в місцях несвободи Криму. 18 травня 2016 року УГСПЛ та РЦПЛ за медіа підтримки Центру інформації про права людини організували прес-конференцію щодо проблем переміщення українських засуджених в російські в'язниці після окупації Криму, та що робить Україна аби повернути своїх громадян. В прес-конференції взяли участь Роман Мартиновський, адвокат РЦПЛ та експерт УГСПЛ, Сергій Петухов, заступник Міністра юстиції України та Тетяна Печончик, яка представляла Центр інформації про права людини. На конференції йшлося про те,

■ 16 травня 2016. Виконавчий директор УГСПЛ Аркадій Бущенко на прес-конференції щодо справи про заборону діяльності Меджлісу кримськотатарського народу в Криму та визнання його окупаційною владою екстремістською організацією

що за даними правозахисників більше 1000 громадян України було переведено з пенітенціарних закладів на окупованій території Криму до колоній на території РФ. Багато з цих людей хочуть повернутися для відбування покарання на територію материкової України, однак через невизнання Україною вироків незаконних «судів» в Криму цього не відбувається. При цьому українська влада має знайти спосіб прийняти на своїй території своїх громадян.

Крім того, 13 вересня 2016 року УГСПЛ в партнерстві з РЦПЛ була організована прес-конфе-

ренція щодо проблем ненадання медичної допомоги українцям у російських в'язницях. В прес-конференції взяли участь Роман Мартиновський, адвокат РЦПЛ та експерт УГСПЛ, Еміне Джеппар, Перший заступник Міністра інформаційної політики України, Георгій Логвинський, народний депутат України, заступник голови Комітету Верховної Ради України (ВРУ) з прав людини та Георгій Тука, заступник Міністра з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України. Спікерами були озвучені проблеми ненадання медичної допомоги та міні-

мально необхідного лікування українським громадянам, яких було примусово вивезено до російських в'язниць. Усім українським ув'язненим, хворим на ВІЛ/СНІД, туберкульоз, гепатит відмовляють у наданні медичної допомоги та мінімальному лікуванню, через що стан здоров'я багатьох українських в'язнів суттєво погіршився.

На початку жовтня 2016 року УГСПЛ в партнерстві з РЦПЛ, за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» та Міжнародного партнерства з прав людини провели ряд адвокаційних заходів під час осінньої сесії

- **справа** чотирьох кримських татар-мусульман, які були незаконно затримані та обвинувачені окупаційною владою в Криму у зв'язках з ісламською організацією «Хізб ут-Тахрір»;

- **справа** українця, якого було фактично викрадено та затримано на території Криму російською владою, піддано катуванням та тортурам, обвинувачено в участі в так званій диверсійній групі;

- **справа** «26 лютого» щодо переслідування кримськотатарських активістів та представників Меджлісу, які брали участь в мирному мітингу 26 лютого 2014 року біля стін Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

- **справа** щодо втручання окупаційної влади у свободу віросповідання, а саме незаконне вилучення з користування майже всіх церков УПЦ КП в Криму;

- **справа** щодо кримінального переслідування українського фермера В. Балуха, який з початку окупації півострову вивісив над власним домоволодінням в Криму прапор України, відмовився від громадянства РФ та відкрито виражав свою проукраїнську позицію, за що незаконно був позбавлений волі та переслідується окупаційною владою.

- **справа** щодо утисків та переслідування Благодійної організації «Фонд «КРИМ». УГСПЛ було подано скаргу до ЄСПЛ на порушення статей 6, 7, 10, 11 ЄКПЛ та ст. 1 П-1 до ЄКПЛ, скарга зареєстрована судом.

Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЕ) в Страсбурзі (Франція). На вказаній сесії ПАРЕ було прийнято важливу резолюцію, якою Асамблея в тому числі закликала РФ припинити практику перевезення з Криму до території РФ тих осіб, хто не має російського громадянства, в тому числі - ув'язнених.

За 2016 рік було підтримано декілька масштабних та гучних справ, які демонструють системні проблеми у питаннях захисту прав кримчан.

Однією з найбільш гучних та показових справ, що демонструє системні переслідування «інакомислячих» в Криму з боку окупаційної влади РФ, є справа щодо **заборони діяльності Меджлісу** кримськотатарського народу та визнання його екстремістською організацією.

Команда юристів УГСПЛ та Регіонального центру прав людини підготували до **Міжнародного Кримінального Суду** Повідомлення відповідно до статті 15 Римського Статуту МКС. В ньому йдеться про незаконне переміщення частини цивільного населення з окупованої території на територію країни-окупанта, яке відповідно до статей 8 (2) (a) (VII) і 8 (2) (b) (VIII) РС МКС є військовим злочином.

■ 13 вересня 2016. Експерт УГСПЛ Роман Мартиновський на прес-конференції щодо проблем ненадання медичної допомоги українцям у російських в'язницях

МАЙДАН

УГСПЛ підтримує справи осіб, що постраждали під час протестів «Революції Гідності». Це, зокрема, справи про розгін мирної демонстрації і побиття мітингувальників 30 листопада 2013 року, а також щодо побиття та незаконних арештів активістів у грудні 2013 року.

До Європейського суду з прав людини була подана відповідь на заперечення Уряду щодо справ, що стосуються порушень прав 5 заявників, які брали

участь у мирній акції протесту на Майдані Незалежності. Внаслідок силового розгону мітингувальники отримали тілесні ушкодження різного ступеню тяжкості.

У згаданих справах підіймалося питання щодо порушення права на мирні зібрання та заборону катувань. Юристами також було направлено коментарі на заперечення Уряду України щодо ще однієї зі справ Майдану. Ситуація стосувалась зіткнення протестувальників

з силовиками в ніч з 10 на 11 грудня 2016 р., коли останні намагались відтіснити мітингувачів з Майдану Незалежності та вулиці Інститутської. Внаслідок цього кілька десятків осіб були побиті бійцями спецпризначення «Беркут» та отримали тілесні ушкодження.

Справи Майдану – це яскрава ілюстрація системної безкарності правоохоронців, які перевищували повноваження під час демонстрацій та порушували права мирного населення.

СПРАВИ ЩОДО ОСІБ ІЗ ПСИХІЧНИМИ РОЗЛАДАМИ

Ще одним напрямком роботи у 2016 році стало підтримання справ щодо осіб, що страждають на психічні розлади, яке здійснювалось за наступними напрямками: підтримання справ в ЄСПЛ та надання допомоги на національному рівні, розроблення методичних рекомендацій.

В ЄСПЛ було зареєстровано 2 справи про порушення прав осіб із психічними захворюваннями.

Справа «Горбатюк проти України» стосується порушення права на доступ до суду недієздатних осіб. Заявницю було позбавлено цивільної дієздатності у 2009 році, тоді ж її також було позбавлено батьківських прав щодо двох дітей. У період з 2009 року по 2014 рік вона проходила курс лікування, у результаті якого її стан психічного здоров'я значно покращився, Горбатюк усвідомлювала значення своїх дій та могла керуватися ними. Заявниця зверталася як до опікуна, так і до органу опіки та піклування з вимогою повернутися до суду зі заявою про поновлення її дієздатності. Проте відповіді вона не отримала.

■ 23 серпня 2016. УНІАН. Михайло Тарахало (ЦСС УГСПЛ) на прес-конференції по «Справі кримських диверсантів»

Справа «Цьогге фон Майнтейфель проти України», в якій йдеться про відсутність доступу до суду у осіб, щодо яких застосовані примусові заходи медичного лікування. У скарзі піднімається важливе питання відсутності за українським законодавством права на звернення до суду осіб, щодо яких застосовані примусові заходи медичного характеру. Звертатися до суду у таких випадках може лише захисник чи законний представник. Це порушує гарантії Конвенції, зокрема, право на доступ до суду та право ініціювати провадження в суді щодо законності затримання. Більше того, у даній справі є факти на підтвердження порушення статей 3 (заборона катування) і 8 (право на повагу до приватного та сімейного життя) Конвенції.

У 2016 році було розроблено методичку для адвокатів «Право на доступ до суду недієздатних осіб». Методичні рекомендації для адвокатів стосуються ведення справ із визнання особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності клієнта. Основна увага приділена проблемі забезпечення участі клієнта у власній справі, отримання правової допомоги від адвоката. Через нерегульованість цих питань у національному законодавстві, досі важко домогтись доступу до альтернативного психіатричного огляду, клієнт не має права самостійно звернутися до суду за поновленням своєї дієздатності. Однак завдяки практиці Європейського суду з прав людини вдалось сформулювати рекомендації для українських

■ Лекція Судді ЄСПЛ Ганни Юдківської

медичну допомогу та гідне поводження щодо вагітних жінок. Скарга піднімала питання, пов'язані з необхідністю переведення жінок для народження дитини з СІЗО до пологового будинку, відсутність умов для надання належної медичної допомоги в СІЗО, розлучення дитини із матір'ю після пологів.

Справа щодо проведення «Маршу Рівності» в Одесі піднімала питання права на свободу зібрань та заборону дискримінації. Так, проведення вказаного заходу було заборонено судом серед іншого через те, що правоохоронні органи не зможуть забезпечити дотримання громадського порядку при проведенні цієї акції та передбачають можливі конфлікти між учасниками маршу та радикально налаштованими громадянами й організаціями з огляду на їх упереджене ставлення до представників геїв, лезбійок, бісексуалів та трансгендерів.

«Справа Чорненко проти України» стосується права на житло та гарантій цього права. Вказана справа є першою в Україні, в якій перед ЄСПЛ піднімається питання доступу до соціального житла. Ця справа виявила прогалину в законодавстві України,

адвокатів як забезпечити право на доступ до суду їх недієздатним клієнтам.

Серед **найбільш яскравих справ ЦСС за 2016 рік** можна виділити наступні.

«Справа Петухова проти України» викликана тим, що в Україні довічне позбавлення волі юридично та фактично не може бути змінено або переглянуто. Це питання поставлене у справах Рафальського та Гогіна у контексті незастосування так званого «закону Савченко» до осіб, що засуджені до довічного позбавлення волі.

«Справи Зеленчук і Цюцюра проти України» підіймають питання щодо відповідності міжнародним нормам чинного

в Україні мораторію на відчуження сільськогосподарських земель. Розроблення законодавства в зазначеній сфері навіть не було розпочато.

«Справа Терехова проти України» підіймає питання захисту права на участь у місцевих виборах ВПО. У 2016 році до ЄСПЛ було подано скаргу громадянки, яка є внутрішньо переміщеною особою, та якій було відмовлено у внесенні до списку виборців попри її приналежність до територіальної громади Києва. Такий дискримінаційний підхід щодо переселенців з окупованих територій порушує статтю 1 Протоколу № 12 до Конвенції.

«Справа Гліщинська проти України» стосується права на

■ Представники ЦСС УГСПЛ Михайло Тарахало і Віталія Лебідь на засіданні КСУ

що стосується виконання норм Житлового кодексу, за якими родина мала бути забезпечена альтернативним житлом. Однак, прямого обов'язку це зробити закон не покладає ні на місцеві органи влади, ні на нового власника гуртожитку.

«Справа Хлебик проти України» стосується здійснення судочинства на території проведення АТО, а саме неспроможності національних судів провести розгляд апеляційної скарги заявника через те, що матеріали справи залишились на непід-

контрольній Україні території. Через це особа перебувала під вартою більше 5 років за вироком, який не набрав законної сили. У 2016 році юристи ЦСС надали ЄСПЛ свої заперечення на зауваження Уряду.

«Справа Карпенко проти України» стосується положень кримінального процесуального законодавства України, яке допускає можливість численних повторних екстрадиційних арештів особи на тих самих підставах, без можливості ефективно захистити свою свободу

та особисту недоторканість. У 2016 році юристи Центру стратегічних справ надали ЄСПЛ свої заперечення на зауваження Уряду.

Європейський суд з прав людини за цей рік виніс рішення

щодо 13 справ, які підтримувались юристами ЦСС УГСПЛ.

Серед яких:

«Панич проти України»;

«Перешок проти України»;

«Смірнова проти України»;

«Тимченко проти України»;

«Свисторук проти України».

РОБОТА З КОНСТИТУЦІЙНИМ СУДОМ УКРАЇНИ

У 2016 році Конституційним Судом України було прийнято 2 рішення, які значною мірою врахували раніше направлені правові позиції УГСПЛ.

Перша справа стосувалася права на мирні зібрання.

13 вересня 2016 року Конституційний Суд України (КСУ) поставив крапку у питанні про те, чи повинні організатори мирних зібрань отримувати дозвіл органів місцевої влади, чи достатньо лише повідомлення про проведення акції. В своїх зауваженнях, наданих КСУ, УГСПЛ зазначала, що Конституція містить норми прямої дії, і там передбачено повідомний характер проведення мирних зібрань. Оспорюванні положення носили дозвільний характер, що, фактично, призводило до дискримінації, адже організатори релігійних зібрань ставилися у нерівне положення щодо всіх інших.

У своєму рішенні від 1 липня 2016 року Конституційний Суд погодився із позицією УГСПЛ та вирішив цілий пласт проблем у вказаній сфері, визнавши неконституційним положення третього речення частини першої статті 13 Закону України «Про

■ 9 травня 2016. Михайло Тарахало (ЦСС УГСПЛ), Євген Чекарьов (ГО «Громадський комітет захисту прав людини») і Євген Захаров (ХПГ) на круглому столі в Офісі Омбудсмана, щодо компенсацій за зруйноване майно в зоні АТО

психіатричну допомогу»: «Особа, визнана у встановленому законом порядку недієздатною, госпіталізується до психіатричного закладу на прохання або за згодою її опікуна».

Також у 2016 році юристи УГСПЛ надали декілька висновків до Конституційного суду. Перший висновок стосувався відповідності частини першої статті 294, статті 326 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) положенням Конституції України, що передбачає виняток із загального правила набрання законної сили постановою судді після закінчення строку подання апеляційної скарги для постанов про застосування стягнення. Зазначені положення КУпАП обмежували право особи на подання апеляційної скарги на рішення суду.

Інший висновок стосувався конституційності окремих положень Закону України «Про очищення влади», в якій дійшли висновку про те, що люстрація за посадою може бути визнана виправданою лише щодо ключових посад у державі, і неприйнятна щодо посад, які виходять за це коло.

Також експертний висновок було надано з приводу відповідності окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» та ч.1 статті 366 Кримінального кодексу України нормам Конституції України, які захищають принципи верховенства права, правової визначеності, законності, індивідуальної відповідальності, заборони втручання в особисте життя та розповсюдження конфіденційної інформації.

СПІВПРАЦЯ ІЗ СИСТЕМОЮ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

УГСПЛ продовжує плідно співпрацювати із Координаційним центром системи безоплатної правової допомоги в Україні, зокрема юристи Центру стратегічних справ УГСПЛ щомісячно спільно готують заметки та статті до одного із розділів Дайджесту системи безоплатної правової допомоги в Україні за назвою «Європейська практика правового захисту». Усі ці статті публікуються на сайтах: legalaid.gov.ua та precedent.in.ua.

Мережа громадських приймалень (ГП)

Мережа громадських приймалень УГСПЛ у 2016 році була найбільшою недержавною правозахисною мережею громадських приймалень, яка нарахувала 29 представництв, фактично в кожному обласному центрі України.

На сьогодні ця мережа відіграє ключову роль у наданні безоплатної правової допомоги населенню України. Часто звернення до ГП є фактично єдиною можливістю для лю-

дини (незалежно від її статусу чи професії) отримати фахову правову допомогу.

Так, в мережу входять приймальні, які знаходяться в Херсоні, Харкові, Чернігові, Кропивницькому, Львові, Миколаєві, Северодонецьку (Луганська обл.), Хмельницькому, Тернополі, Сумах, Житомирі, Дніпрі, Кривому Розі (Дніпропетровська обл.), Миколаєві, Полтаві, Чернівцях, Луцьку, Черкасах, Івано-Франківську, Рівному, Запоріжжі, Вишгороді (Київська обл.), Краматорську, Слов'янську, Покровську, Марі-

уполі, Торецьку (Донецька обл.), Одесі та Києві.

Особливий акцент у діяльності Мережі ГП УГСПЛ у 2016 році було зроблено на випадки порушення прав людини державою у різних її іпостасях: від Пенсійного фонду чи органів соціального захисту до Уряду. 80% усіх консультацій у мережі приймалень надавалося саме щодо випадків порушення прав людини державними органами. І там, де виявлялась системна проблема законодавства, судової практики чи правозастосування, такі справи передавалися у Центр стратегічних справ УГСПЛ.

Ключовим моментом діяльності мережі приймалень є збільшення правової обізнаності населення України через проведення інформаційно-просвітницьких заходів. По всій Україні за рік було проведено більше 1000 подій, які давали людям не тільки інформацію щодо того, як можна захистити свої права, але й були спрямовані на те, щоб навчити їх основним алгоритмам їх захисту. Це семінари, тренінги, майстер-класи тощо. Також значно було розширено інформування людей про свої права через публікації в різноманітних ЗМІ, як традиційних друкованих, так і електронних.

■ Представники мережі громадських приймалень УГСПЛ у Закарпатській області

Крім того, мережею були підготовлені буклети та брошури з найбільш затребуваною людьми тематикою. Зокрема, були надруковані і розповсюджені матеріали щодо прав військовослужбовців як діючих, так і демобілізованих, членів їх сімей, прав внутрішньо переміщених осіб, а також з питань підготовки скарг до державних органів.

Часто Приймальні УГСПЛ стають центрами прав людини в своїх регіонах та відіграють важливу роль у діяльності місцевої громади.

У 2016 році ГП стали місцевими опорними пунктами для діяль-

ності **Центру документування УГСПЛ**. Зібрана приймальнями інформація дозволяє отримати доказову базу для доведення фактів військових та інших злочинів, а також іноземного військового втручання на території України.

Крім того, ГП здійснювали моніторинг ситуації із дотриманням прав людини в тому регіоні, де знаходилися. Інформація, яка ними отримувалася, використовувалась при підготовці як річної національної доповіді з прав людини, так і при проведенні правозахисного моніторингу, що здійснювався УГСПЛ спільно з Офісом Омбудсмана.

Аналітичний напрямок

СТВОРЕННЯ МЕХАНІЗМУ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ ОРГАНАМИ ВЛАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Експерти УГСПЛ у 2016 році спільно з Уповноваженим ВРУ з прав людини прийняли участь у створенні системного моніторингу виконання Національної стратегії у сфері прав людини.

Була започаткована Громадська платформа з понад 70 неурядових організацій, розроблені сайт (www.hro.org.ua), методологія та, за допомоги ПРООН, пілотна система індикаторів виконання Стратегії. Протягом 2016 року були опубліковані 4 звіти, спрямовані Уряду України для подальшого виконання. Додатково УГСПЛ провела громадську експертизу діяльності Міністерства охорони здоров'я України, результати якої були враховані при розробці Типового положення про психоневрологічний інтернат, а також були використані під час підготовки проекту закону щодо забезпечення виборчих прав осіб з інвалідністю.

Крім того, УГСПЛ вдалось своєчасно зупинити реєстрацію наказу Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони

■ Виконавчий директор УГСПЛ Аркадій Бущенко і Омбудсман України Валерія Лутковська на обговоренні системного моніторингу виконання Національної стратегії у сфері прав людини

здоров'я України щодо створення умов для складання особами з інвалідністю ЗНО, який містив ознаки дискримінації.

Оцінюючи виконання Україною міжнародних зобов'язань, експерти УГСПЛ спільно з партнерськими організаціями підготували 6 альтернативних звітів до комітетів ООН та Ради Європи:

- щодо виконання Україною Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (доповідь VII циклу, 2011 рік);
- щодо доповіді РФ XXIII-XXIV циклу з виконання Міжнародної конвенції про ліквідацію усіх форм расової дискримінації (CERD);

- щодо виконання Україною Заключних зауважень Комітету ООН із економічних, соціальних та культурних прав;
- щодо виконання Україною Заключних висновків Комітету ООН з прав людей з інвалідністю;
- щодо виконання Україною Заключних зауважень Комітету ООН з прав дитини;
- щодо виконання Україною положень Європейської соціальної хартії (переглянутої).

Аналіз національних тенденцій в сфері прав людини традиційно знайшов відображення у щорічній доповіді «Права людини в Україні-2016».

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ПРАВЗАХИСНОГО МОНІТОРИНГУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Правозахисний моніторинг в умовах децентралізації став другою спільною ініціативою УГСПЛ та Офісу Омбудсмана у 2016 році. Вона була спрямована на посилення контролю громад за діями органів місцевого самоврядування. За основу було взято комплексну оцінку прав людини, розроблену за прикладом міжнародної системи «Human Rights Index», завдяки якій громадські об'єднання зможуть оцінювати ефективність місцевої влади.

Механізм взаємодії «громада + омбудсман + місцева влада» щодо моніторингу прав людини на місцевому рівні був відпрацьований аналітиками УГСПЛ під час 6 моніторингових місій спільно з Офісом Омбудсмана (м. Харків, м. Вознесенськ Миколаївської області, м. Ковель Волинської області, м. Чернівці, м. Запоріжжя, м. Умань Черкаської області), а також під час 10 самостійних моніторингових за ініціативою місцевих НУО. За результатами було опубліковано понад 700 сторінок текстових та ілюстрованих звітів, розроблено індикатори «правозахисної паспортизації» регіону, утворено підґрунтя для розширення моделі «Омбудсман +» на рівень місцевих громад.

■ На міжнародному круглому столі «Перспективи застосування правосуддя перехідного періоду в Україні». 25 травня 2016

АДВОКАЦІЯ «TRANSITIONAL JUSTICE»

Запровадження в Україні правосуддя перехідного періоду («Transitional Justice»), як фокус уваги аналітичного напрямку УГСПЛ у 2016 році, було викликано необхідністю створення філософської та методологічної основи діяльності держави в умовах збройного конфлікту. Експертами УГСПЛ було проведено міжнародний круглий стіл «Перспективи застосування правосуддя

перехідного періоду в Україні», посилений телемарафоном з питань правосуддя перехідного періоду, організовано візит та проведення лекцій експерта з питань документування воєнних злочинів на території колишньої Югославії **Мірсада Токача** - директора Центру досліджень та документування у Сараєво (Боснія та Герцеговина). Крім того, УГСПЛ виступила ініціатором аналітичного дослідження «Правосуддя перехідного періоду в

■ Голова правління УГСПЛ Олександр Павличенко і радник Міністра Інформ Політики Юлія Каздобіна на презентації Центру документування УГСПЛ

Україні: перспективи застосування», в якому прийняли участь 15 науковців та фахівців.

СТВОРЕННЯ ЦЕНТРУ ДОКУМЕНТУВАННЯ

Аналітична діяльність була посилена створенням **Центру документування**, який активно налагоджує співпрацю з партнерськими організаціями «Донбас СОС», «Мирний берег», Українською фундацією громадського здоров'я, а також з Генеральним Штабом Міністерства оборони України, Управлінням Цивільно-військового співробітництва ЗСУ, Головною військовою прокуратурою.

Матеріали роботи 29 громадських приймалень УГСПЛ, здійснення 31 моніторингового візиту в зону АТО та інші області України дозволили сформувавши багато-

факторну базу даних, що містить 2940 задокументованих фактів порушень прав людини в ході збройного конфлікту та анексії АР Крим. База та аналітичні механізми Центру використовуються при формуванні матеріалів до Міжнародного кримінального суду, а також в роботі коаліції «Справедливість заради миру на Донбасі», членом якої є УГСПЛ.

Окрім надання допомоги членам Коаліції в розмірі близько 1 млн. грн. протягом 2016 р., УГСПЛ розробила для партнерських організацій уніфікований набір опитувальників стосовно 6 категорій жертв конфлікту: ВПО-мешканців Донбасу; ВПО-мешканців АР Крим; осіб, поранених/травмованих під час збройного конфлікту в зоні АТО; учасників АТО; осіб, що перебували в місцях несвободи в зоні АТО; загиблих/зниклих безвісті.

Аналітиками УГСПЛ також було ініційовано підготовку методичних рекомендацій «Комунікативні навички при документуванні свідчень» одночасно з проведенням на телеканалі «УкрЛайф ТВ» серії тематичних медіа-марафонів.

Результатами роботи фахівців аналітичного напрямку та Центру документування стали також **7 тематичних звітів**:

1. «Дитинство під прицілом: права дитини в умовах збройного конфлікту на сході України»;
2. «Мій дім – чужа фортеця: право власності в умовах збройного конфлікту на сході України»;
3. «Гуманітарна катастрофа чи гуманітарна голка – дві сторони однієї медалі: доступ до гуманітарної допомоги в умовах збройного конфлікту на сході України»;
4. «Зі щитом чи на щиті» (стан археологічних та архітектурних пам'яток Донбасу в умовах конфлікту);
5. «Права осіб з проблемами психічного здоров'я, дотримання прав людини в психіатричних лікарнях»;
6. «Права дитини і психічне здоров'я. Дотримання прав дитини у стаціонарних закладах охорони здоров'я та соціального захисту»;
7. «Права людей з інвалідністю в умовах збройного конфлікту на сході України».

■ Координатор Центру документування УГСПЛ Олексій Біда + Керівник Аналітичного напрямку УГСПЛ Олег Мартиненко і координатор Освітніх програм УГСПЛ Валентина Потапова

Окрім зазначених інновацій, аналітичний напрямок УГСПЛ ініціював **співпрацю з 9 вишами** (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський університет імені Бориса Грінченка, Український національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренко, Національний університет біоресурсів і природокористування, Київський національний університет культури і мистецтв, Національний університет «Києво-Могилянська академія», Таврійський національний університет, Університет економіки та права «КРОК»).

В рамках співпраці 136 студентів пройшли практику на базі УГСПЛ, яка включала виконання тематичних завдань та проходження

майстер-класів у сфері надання юридичної допомоги постраждалим від порушень прав людини. Аналітики УГСПЛ, у свою чергу, прийняли участь у проведенні круглих столів, конференцій, лекцій, організованих для студентів

та викладачів зазначених вишів. Серед них особливе місце зайняв VI Відкритий дебатний турнір з прав людини серед команд юридичних клінік, присвячений 40-й річниці заснування Української Гельсінської групи.

Протягом 2016 р. аналітики УГСПЛ були активними учасниками широкого кола заходів з реформи правоохоронних органів та сектору безпеки:

- проведення майстер-класу для старших поліцейських радників Європи, Австралії, Канади в сфері поліцейської реформи (Голіцейський коледж Шотландії);
- участь в роботі Конкурсної комісії з відбору кандидатів на посади Управління моніторингу дотримання прав людини Національної поліції;
- підготовка рекомендацій для Національної поліції України у питанні забезпеченні прав осіб з інвалідністю під час здійснення адміністративного провадження;
- навчання громадських моніторів «Маршу Рівності» «Вчимося правильно фіксувати дії поліції» (група громадського спостереження «ОЗОН»);
- експертна участь в роботі Парламентсько-громадської платформи «Взаємодія поліції з громадою в контексті реформ в Україні та досвіду Європейського Союзу»;
- експертна участь у громадській коаліції «Реанімаційний пакет реформ»;
- розробка та проведення тренінгів для тренерів та підготовка навчальних матеріалів для навчання професійній етиці та антикорупції працівників Сервісних центрів МВС та Національного антикорупційного бюро України.

■ Виконавчий директор УГСПЛ Аркадій Бущенко на нагородженні переможців дослідження "Precedent UA – 2016"

■ Суддя Оксана Бірса (Дніпровський райсуд міста Києва) - одна з 10-х переможців дослідження "Precedent UA – 2016"

ДОСЛІДЖЕННЯ

«PRECEDENT UA – 2016»

УГСПЛ продовжує проводити дослідження національної судової практики щодо застосування практики Європейського суду. В цьому році темою дослідження було право на свободу у контексті статті 5 Конвенції. До співпраці долучився Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ. В 2016 році було взято за основу дослідження 117 рішень ЄСПЛ та визначені критерії вдалого застосування національними судами цих рішень. В ході дослідження були вибрані десятки національних рішень із вдалим застосуванням практики.

Відбір проводився конкурсною комісією, до складу якої увійш-

ли: виконавчий директор УГСПЛ Аркадій Бущенко, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Валерія Лутковська, Уповноважений України в справах ЄСПЛ Іван Ліщина, суддя Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ Валентина Щепоткіна, юрист Центру стратегічних справ УГСПЛ та координатор проекту «Precedent UA» Олена Сапожнікова. Конкурсною комісією в грудні 2016 року були визначені 10 найкращих суддів України в цьому напрямку.

Урочисте оголошення та нагородження суддів-переможців було проведене в Києві 23 січня 2017 року.

Освітня діяльність

ОСВІТА ДЛЯ ЮРИСТІВ ТА АДВОКАТІВ

Протягом 2016 року Освітнім напрямком УГСПЛ у рамках навчання юристів правам людини було проведено 23 освітні заходи.

В рамках проекту «Адвокація та підвищення спроможності уряду в сфері міграції»¹:

- 4 семінари з міграційного законодавства на тему «Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод в справах про видворення та відмову в наданні захисту шукачам притулку» та з питань дискримінації для працівників Державної міграційної служби

¹ <http://www.migrants.org.ua/about>

■ Учасники семінару «Що треба знати юристу для ефективної роботи з Європейською конвенцією з прав людини»

Україні, що проводилися в містах Дніпропетровськ, Одеса, Херсон, Запоріжжя. Навчання протягом 2016 року пройшли загалом 42 працівники ДМС.

- З семінари з міграційного законодавства на тему «Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод в справах про видворення та відмову в наданні захисту шукачам притулку» для адвокатів системи безоплатної правової допомоги (БПД), що проводилися в містах Одеса, Херсон, Запоріжжя. Навчання протягом 2016 року пройшли загалом 55 адвокатів системи БПД.

Проект ВБФ «Право на захист», який було реалізовано у тісній співпраці з Українською Гельсінською спілкою з прав людини, спрямований на підвищення

■ Зустріч випускників зі спецдоповідачем по суддям і адвокатам у Сербії

обізнаності державних, судових органів та громадських організацій щодо існуючих проблем та можливостей їх вирішення в сфері міграції та надання притулку, роботи на кордонах та з суміжних питань, пов'язаних із дотриманням прав негромадян.

Семінари організовувалися УГСПЛ, Державною міграційною службою України та фінансува-

лися Європейським Союзом, за участі Верховного комісара ООН у справах біженців та міжнародної організації «ХАЙЕС».

В рамках проекту **«Міжнародне право на захист громадських інтересів. Дистанційне навчання адвокатів правам людини»** було проведено ряд освітніх заходів²:

² http://humanrightshouse.org/Projects/ILIA_RU/EHREL_RU/index.html

■ Експерт УГСПЛ Роман Мартиновський на семінарі для суддів

- 4-й очний семінар для адвокатів з теми «Заборона дискримінації», навчання в якому пройшли 25 учасників Дистанційного курсу. В ході семінару учасники отримали знання з питань понять і ознак дискримінації з точки зору міжнародного права, попрацювали з кейсами, а також розібрали реальні ситуації по ст. 14 ЄКПЛ, а також ознайомилися з практикою ЄСПЛ у справах про дискримінацію за різними ознаками. В якості експертів семінару були залучені і випускники Дистанційного курсу першого випуску в Україні.
 - Тренінг зі складання та передачі в Міжнародний кримінальний суд звернень про вчинення міжнародних злочинів, в якому взяли участь 10 осіб (в рамках стажувань по роботі з МКС).
 - Семінар на тему «Застосування міжнародних стандартів з прав людини (механізми захисту прав людини, передбачені системою ООН та ін.)» для випускників Дистанційного курсу, що проходив у місті Прага (Чехія), участь в якому взяли 23 адвокати-учасники навчання.
 - Фінальна зустріч випускників Дистанційного курсу, в якій взяли участь 43 учасники-випускники Дистанційного курсу, експерти програми, представники партнерської організації та Комітету управління проектом. Під час зустрічі вони відвідали майстер-клас з аргументації скарг в ЄСПЛ. Також провели дискусію на тему «Сучасні виклики правам людини, роль адвокатів і юристів у ситуації кризи держави, права і демократичних механізмів». Крім того, всі учасники зустрічі разом з національною коман-
- дою та експертами працювали в групах, обговорили перспективи і плани подальшого навчання, можливості співпраці з партнерською організацією УГСПЛ та Мережею ДГПЛ після завершення навчання. Всім випускникам були вручені дипломи, сертифікати та свідоцтва про закінчення навчання на третьому циклі проекту. Випускникам другого циклу були вручені сертифікати про проходження курсу Ради Європи в рамках програми «HELP».
- Фінальна конференція випускників програми в Конституційному суді Литви, в якій взяли участь випускники з Азербайджану, Білорусі, Молдови, Росії та 10 юристів України. Під час заходу випускники не лише отримали дипломи про завершення півторарічного міжнародного курсу навчання, але взяли

■ Учасники та випускники програми ILLIA на міжнародній конференції в Грузії

участь в обговоренні виконання і застосування міжнародних стандартів в галузі прав людини та пов'язаних з цим проблем в країнах.

Крім того, впродовж року було проведено ряд інших просвітніх та навчальних заходів для українських юристів за актуальними темами у сфері прав людини.

- У партнерстві з Академією Адвокатури України проведено публічну лекцію судді ЄСПЛ від України – Ганни Юдківської, в якій взяли участь 120 чоловік на тему: «Еволюція в тлумаченні Європейським судом фундаментальних прав: розвиває це стандарти людської гідності чи тривіалізує концепцію?»
- Проведено пілотну серію семінарів для суддів господарських судів, серед яких 3 семінари для суддів господар-

ського суду Донецької області на тему «Стандарти Конвенції з прав людини щодо права власності (ст. 1 Першого Протоколу до ЄКПЛ)» у Харкові, в яких загалом взяв участь 51 суддя. А також семінар для суддів Вищий господарський суд України, апеляційного господарського суду та господарського суду Києва, в якому взяли участь 27 осіб.

- Проведено два семінари для спільних груп адвокатів та суддів з усієї України за тематикою «Загальні принципи тлумачення положень Конвенції про захист прав людини і основних свобод та застосування практики Європейського суду з прав людини при вирішенні конкретних справ». Семінари було організовано УГСПЛ спільно з Харківською правозахисною групою. Загалом у 2 семінарах взяли участь 47 учасників.

- Проведено два семінари для спільних груп адвокатів та суддів з усієї України на тему «Що треба знати юристу для ефективної роботи з Європейською конвенцією з прав людини». Загалом у семінарах взяло участь 45 осіб. Ціллю семінару було знайомство учасників з практичними аспектами застосування Європейської конвенції з прав людини в повсякденній практиці юриста. Окрім цього, учасники розширили свої знання щодо прав, які гарантуються Конвенцією та їх трактування Європейським судом з прав людини, критеріїв прийнятності скарги в Європейський суд, а також щодо формулювання фактичних обставин справи окрім цього закріпити отриманні знання через проведення дискусій і виконання практичних завдань.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА МІСЦЕВА ДЕМОКРАТІЯ

Цей курс допомагає активістам, представникам місцевої влади, журналістам опанувати навички застосування прав людини, як інструменту локальних змін стосунків між різними секторами, розширенню доступу громадян до впливу у прийнятті рішень, активізації членів громади у самостійному вирішенні її проблем.

ОН-ЛАЙН КУРС З ОСНОВ ПРАВ ЛЮДИНИ

Залучивши у 2016 році відомих експертів з прав людини із країн Центрально-Східної Європи, спільно з методистами та консультантами був розроблений он-лайн курс, який вже у наступному році стане доступним для всіх охочих дізнатися про права людини.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРЕВЕНТИВНИЙ МЕХАНІЗМ (НПМ)

Експерти та тренери програми постійно долучаються до процесу підготовки нових моніторів та підтримки вже працюючих. Підготовка та підвищення кваліфікації моніторів НПМ відбувалась у партнерстві з організаціями, що долучені до роботи експертної ради

Національного превентивного механізму при секретаріаті Уповноваженого Верховної ради України з прав людини, за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» і ПРООН в Україні.

ПІДГОТОВКА КООРДИНАТОРІВ ДОКУКЛУБІВ

Експерти та тренери програми постійно співпрацюють з фестивалем документального кіно про права людини «Docudays UA» у підготовці та проведенні освітніх заходів, надаючи різнобічну підтримку та навчання як новостворених клубів, так і вже знаних майданчиків.

ВСЕУКРАЇНСЬКА ШКОЛА З ПРАВ ЛЮДИНИ ДЛЯ МОЛОДИХ АКТИВІСТІВ

Всеукраїнська школа з прав людини для молодих активістів є традиційним щорічним заходом. Вона є простором де, активісти та молодь мають змогу розширити свої знання щодо прав людини, механізмів їх захисту та громадського активізму, навчитись помічати права людини та їх порушення у повсякденному житті та планувати ефективну діяльність у сфері прав людини. Учасники також знайомляться з кращими практиками правозахисної діяльності, спілкуються з акти-

вістами зі всієї України, а також міжнародними експертами та цікаво і змістовно проводять час в компанії однодумців.

АРТ АКТИВІЗМ

У листопаді 2016 року в якості апробації нового освітнього продукту відбувся захід у форматі «Майстерні з арт активізму», поєднавши інтерактивні лекції, рольові та стимуляційні ігри, живу бібліотеку, індивідуальну та групову роботу з часом, відведеним для розробки арт проектів та партизанінгу. Ключовою темою заходу були виклики, що стоять на даний момент перед людьми, які просувають права людини та протидіють дискримінації. Учасниками майстерні були активісти ромських громад, студенти з Африки, волонтери-ВПО тощо. Поєднання різних компонентів, завдань з залученням особистого досвіду групи дозволило не тільки реалізувати авторські арт проекти та інтервенції, що були направлені на просування прав людини, недискримінації та провокування дискусії, але і досягти суттєвого ефекту у соціальних медіа. Про результати одного з розроблених проектів інформація поширювалась у Facebook-сегментах України, Молдови, Білорусії та Росії.

ФОРМАЛЬНА ОСВІТА

«ШКОЛА – ТЕРИТОРІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ»

- Удосконалено курс «Школа – територія прав людини» - методологію, зміст, форми діяльності.
- Проведено 8 тренінгів, 5 дистанційних сесій та ґрунтовний аналіз внутрішньої нормативно-правової бази для формування розуміння принципів та підходів освіти в сфері прав людини, налагодження співпраці та створення дієвих механізмів реалізації та захисту прав людини на території закладу з представниками усіх учасників навчально-виховного процесу – учнями, вчителями, батьками, адміністрацією. В тренінгах проекту взяли участь 60 учнів, 30 батьків, 40 учителів та 20 представників адміністрації.
- В процесі реалізації проекту розроблено стандарти Школи – території прав людини, які ґрунтуються на Всесвітній програмі освіти в сфері прав людини і можуть використовуватися навчальними закладами як для аналізу стану дотримання принципів освіти в сфері прав людини, так і для удосконалення та розвитку конкретних потенціалів закладу.
- Підготовлено навчальний ресурс – методичний посібник, аналіз права, навчальні матеріали для використання

■ Команда школи -учасниці навчально-практичного курсу «Школа - територія прав людини» працює над удосконаленням свого шкільного самоврядування

в наступних етапах проекту та поширення серед навчальних закладів-учасників проекту, а також інших зацікавлених представників з метою подальшого впровадження сталих і ефективних змін в освіті, популяризації принципів та стандартів прав людини.

- Започатковано створення мережі шкіл, що виявили бажання будувати свій навчальний простір на принципах прав людини.
- В рамках даного проекту проведено два вебінари на тему «Права дитини в школі» та «Право на повагу до приватного життя», відеозапис яких може використовуватись як освітній продукт. У вебінарах взяли участь 712 учасників з 17 областей: Полтавської, Дніпропетровської, Львівської, Київської, Хмельницької, Волинської, Житомирської, Черкаської, Луганської, Чернігівської, Закарпатської, Кіровоград-

ської, Донецької, Миколаївської, Запорізької, Харківської, Сумської. Населені пункти: Полтава, Кременчук, с. Решитилівка, Кривий Ріг, Кам'янське, Дніпро, Львів, Дрогобич, Київ, Бровари, Хмельницький, с. Залізниця, Луцьк, Бердичів, Черкаси, Золотоноша, Старобільське, Вознесенське, Сєвєродонецьк, Чернігів, Ужгород, Балахівка.

- Була проведена конференція на тему «Розвиток освіти в сфері прав людини у школах України». Під час її роботи були представлені проміжні результати дослідження реалізації освіти у сфері прав людини у системі загальної середньої освіти України; представлено український та міжнародний досвід організації навчально-виховного простору загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) на принципах прав людини («Школа – територія прав людини») та вироблено

■ Переможці - конкурсів учнівських есе «Права людини крізь призму сучасності» та навчально-методичних розробок по правам людини для вчителів

рекомендації щодо формування комплексного підходу й впровадження якісного навчання правам людини у системі формальної освіти (на основі принципів Всесвітньої програми освіти в галузі прав людини ООН та Хартії Ради Європи з освіти для демократичного громадянства і прав людини).

МОНІТОРИНГ ОСВІТИ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Розроблено Концепцію моніторингу освіти у сфері прав людини. Створено експертну групу моніторингу, яка складається з представників державних інституцій – інституту післядипломної педагогічної освіти, Львівського регіонального центру оцінювання якості освіти, вчителів та представників громадських організацій (ГО).

Розроблено і апробовано інструментарій для дослідження навчальних програм і стандартів, навчально-методичної

літератури та освітньо-виховного простору. Експертами з аналізу права підготовлені інструкції для подальших моніторингових досліджень у ЗНЗ. Проведена експертиза 8 навчальних програм і стандартів, 10 підручників та посібників за розробленими інструментами досліджень, а також здійснений аналіз міжнародного та національного права у сфері освіти з прав людини.

Підготовлено групу моніторів у кількості 12 чоловік для проведення досліджень навчально-виховного простору у загальноосвітніх навчальних закладах із числа громадських активістів-представників громадських приймалень УГСПЛ, випускників Всеукраїнської програми «Розуміємо права людини» та інших ГО.

Розпочато дослідження стану підготовки педагогів для

викладання освіти у сфері прав людини (опитані 75 педагогів).

Проведено «пілотні» дослідження стану реалізації освіти у сфері прав людини та апробацію інструментарію в 9 загальноосвітніх навчальних закладах Харківської, Хмельницької, Черкаської, Львівської, Волинської областей.

Складено звіти досліджень та рекомендації щодо подальшої реалізації Всеукраїнського моніторингу освіти у сфері прав людини.

КОНКУРСИ

У 2016 році організовано і проведено 2 конкурси – учнівських есе на тему «Права людини крізь призму сучасності» та навчально-методичних розробок педагогів, творчих колективів навчальних закладів, наукових установ і громадських організацій.

Зазначені заходи проводяться з метою розвитку культури прав людини, поширення інформації про цю сферу, розвитку зацікавленості щодо актуальних питань у сфері прав людини, виявлення та стимулювання творчо обдарованої учнівської молоді, зацікавленої у правозахисній діяльності, сприяння її профорієнтації, стимулювання до прояву активної життєвої позиції, формування в українсько-

му суспільстві поваги до гідності людини, мотивації педагогічних працівників до навчання правам людини.

В рамках даних проектів експерти розробили Положення про конкурс та критерії оцінювання робіт.

За перемогу боролися 298 учнівських есе та 150 навчально-методичних розробок.

МАНДРІВНА ВИСТАВКА «КОЖЕН МАЄ ПРАВО ЗНАТИ СВОЇ ПРАВА»

За період з березня по жовтень виставку відвідали більше 10200 відвідувачів в 11 містах України (Северодонецьку, Нікополі, Ужгороді, Львові, Дрогобичі, Чернівцях, Черкасах, Дніпрі, Рівному, Чернігові, Хмельницькому), з них 5150 чоловіків та 5050 жінок.

165 учнів підготовлені гідами мандрівної виставки і активними «агентами» змін щодо поширення і впровадження цінностей та принципів прав людини в оточуюче середовище.

ПІДТРИМКА ОСВІТНЬОГО ДОМУ ПРАВ ЛЮДИНИ В М. ЧЕРНІГІВ

Впродовж 2016 року на базі Освітнього дому прав людини в Чернігові відбулося 48 освітніх заходів за участю 1116 осіб. Переважна більшість заходів традиційно була присвячена освіті у сфері

■ Учасники Hard talk про права людини

прав людини та діям на захист громадських інтересів і прав людини. За традицією УГСПЛ – один з основних замовників проведення освітніх програм на базі Дому - 15 заходів із загальною кількістю 316 учасників.

Протягом року Українська Гельсінська спілка з прав людини передала для Освітнього дому прав людини в Чернігові 1 465 925, 32 грн. у вигляді матеріальних цінностей, послуг та робіт. У рамках програми USAID «Права людини в дії», що імплементується УГСПЛ, на обладнання будинку було виділено 630 150, 55 грн., у рамках проекту «Право на участь» за підтримки Фонду ім. Чарльза Стюарта Мотта - 835 775, 77 грн.

Завдяки цим коштам цього року Дім став доступнішим для людей що пересуваються на візках: головний вхід реконструйовано та обладнано пандусом, а спальні, душові та туалетні кімнати – спеціальною фурнітурою. Сходові клітини всередині будинку тепер буде можливо подолати завдяки мобільному сходовому транспортеру, який працює на акумуляторних батареях та підходить до будь-якої конфігурації сходів.

Крім того, була придбана та встановлена система водочищення, обладнання для конференц-простору, спеціалізована література для бібліотеки та інше обладнання

для внутрішньої та зовнішньої інфраструктури, яке зробило освіту у сфері прав людини доступною для ширшого кола людей. Енерговитрати освітнього центру вдалось зменшити завдяки переходу на більш екологічне та енергозберігаюче джерело освітлення в усіх робочих приміщеннях.

Крім освітньої діяльності Освітній дім прав людини в Чернігові надає прихисток правозахисникам у небезпеці, які через переслідування були змушені залишити батьківщину через загрозу своєму здоров'ю, свободі, а часто й навіть життю.

Таким чином, у 2016 Дім допоміг 2 особам – активісту з Узбекистану та його дружині. Чоловік переслідувався на батьківщині за свої політичні переконання, що змусило його шукати притулку в Україні. Під час його перебування в Києві була здійснена спроба викрадення. Цього вдалось уникнути ціною кількох зламаних ребер та інших пошкоджень. Крім прихистку гостям була надана уся необхідна кваліфікована медична допомога. Гості лишались у Домі протягом тижня, після чого переїхали в іншу частину України, де й залишаються на даний час.

■ Координатор адвокаційного проекту «Думайдан – 2016» юрист ЦСС УГСПЛ Олена Сапожнікова

Адвокаційна діяльність

СПЕЦПРОЕКТ 2016 РОКУ – «ДУМАЙДАН»

«Думайдан» – це адвокаційний спецпроект, створений УГСПЛ у 2016 році. Він об'єднує в собі декілька форм діяльності в одній щорічно обраній темі: експертне обговорення спеціалістів УГСПЛ та зовнішніх експертів, стратегічне ведення справ юристами ЦСС, проведення зустрічей з представниками громад та владою, розробку проекту змін до законодавства, обговорення теми з широкою громадськістю на круглих столах тощо. Також спецпроект має на меті змістити акцент із встановленого останніми роками сприйняття «майданів» як кривавих, попу-

лістських осередків обуреного діями влади натовпу на «думайючі майдани», тобто «думайдани», повернути ім'я майданів як місця зібрання людей задля обговорення суспільно важливих питань мирним шляхом та пошуку виходу із ситуацій.

У 2016 році була обрана тема думайдану: довкілля – «Збереження зелених зон у містах і селищах». До співпраці з УГСПЛ в цій темі долучилися Міжнародна благодійна організація «Екологія – Право – Людина», Громадська організація «Центр правових та політичних досліджень «СІМ», Екологічно-гуманітарного об'єднання «Зелений Світ», Громадська організація «Зелений Фронт». Перший думайдан в Києві було проведено

29 березня 2016 року у рамках Міжнародного фестивалю про права людини «Docudays UA». Під час цього думайдану вдалося створити діалог між громадою, представниками громадських організацій та владою, що втілювалося у тексті резолюції.

В рамках цього річного думайдану юристи Центру стратегічних справ готували зміни до законодавства та підтримали декілька стратегічних справ. Зокрема, справи щодо представництва інтересів активістів мирної акції протесту на захист озера Качине в Дарницькому районі Києва; щодо визнання неправомірним виділення земельних ділянок під забудову в межах орнітологічного заказника місцевого значення «Пірнівський» у Вишгородському районі Київської області; щодо представництва інтересів родичів трьох загиблих під час пожежі на Грибовицькому сміттєзвалищі у Львівській області. При цьому УГСПЛ також надавала інформаційну підтримку у зазначених справах, зокрема, у серії репортажів на офіційному сайті.

У вересні 2016 року юристи УГСПЛ разом із залученими ззовні експертами створили **проект змін до законодавства** (більше 30 змін до законодавства та підзаконних нормативно-правових документів), які пакетом було

презентовано у рамках мандрівного Міжнародного фестивалю про права людини «Docudays UA». Під час думайданів було вирішено розкрити гострі питання теми збереження зелених зон у містах і селищах на прикладах стратегічних справ та історій екологічних активістів, відображених частково на фотографіях. Фотовиставку було названо «Думайдан-2016: фотоміти».

Перше експертне обговорення змін до законодавства та фотовиставка відбулася в Києві 2 жовтня 2016 року. Потім думайдан вирушив до Харкова; Тернополя; Львова; Івано-Франківська; Одеси. Фінальне обговорення та фотовиставка пройшла 26 грудня в Києві. Фотовиставка тривала до 2 лютого 2017 року в офісі Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Журналіст УГСПЛ проводив пряму трансляцію у соціальній мережі Facebook, що забезпечило можливість людям, які не могли прийти особисто, бути присутніми фактично на заході. Загалом під час мандрівних думайданів Україною була охоплена аудиторія в 250 осіб, що відвідали експертне обговорення особисто, в близько 2000 переглядів прямих трансляцій, в декілька сотень відвідувачів фотовиставок, що тривали у 6 містах тривалістю у тиждень.

Загальна аудиторія думайданів в 2016 році - 3000 осіб.

ГОЛОВНІ ІВЕНТИ 2016 РОКУ

27 січня 2016 року – прес-ланч на тему «Крим без правил» від УГСПЛ у рамках зимової сесії ПАРЕ в Страсбурзі за участю експерта УГСПЛ Сергія Зайця та депутата Верховної Ради України Мустафи Джемільєва.

26-28 лютого 2016 року – участь делегації УГСПЛ у міжнародній правовій конференції у Вільнюсі (Литва) на тему «Міжнародне право у захисті громадських інтересів».

3 березня 2016 року – презентація та прес-брифінг в Міністерстві юстиції України з приводу пакету законів УГСПЛ щодо окупованих територій АР Крим, та міста Севастополь.

16 березня 2016 року – виступ представника УГСПЛ Бориса Захарова на підкомітеті з прав людини на сесії Парламенту ЄС у Брюсселі щодо політичних переслідувань на окупованих територіях Автономної Республіки Крим, та міста Севастополь.

25 травня 2016 року – Міжнародний круглий стіл УГСПЛ в Міністерстві юстиції України з перехідного правосуддя.

■ 21 вересня 2016. На «Кримському вечері» УГСПЛ у Варшаві

■ Керівник Адвокаційного центру УГСПЛ Борис Захаров і координатори з міжнародної адвокатури Олександра Делеменчук і Максим Петров на саміті ОБСЄ з людського виміру у Варшаві

СПИСОК ЕКСПЕРТНИХ РАД,

у яких брали участь співробітники УГСПЛ у 2016 році:

1. Конституційна комісія; Робоча група з прав людини з розробки змін у Розділ 2 Конституції України;
2. Конституційна комісія; Робоча група з Криму;
3. Експертна рада при Уповноваженому ВРУ з прав людини;
4. Робоча група з моніторингу реалізації Національної стратегії та плану дій;
5. Робоча група з питань притулку при Комітеті ВРУ з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин;
6. Експертна рада при Міністерстві юстиції України з прав людини;
7. Координаційна рада при Міністерстві з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України з питань окупованих територій;
8. Робоча група з питань екстрадиції при Міністерстві внутрішніх справ України;
9. Робоча група з реформи правосуддя у сфері безоплатної правової допомоги;
10. Робоча група при офісі Омбудсмана з розвитку Національного Превентивного Механізму;
11. Робоча група при офісі Омбудсмана з доступу до публічної інформації;
12. Робоча група з захисту прав інвалідів та права на працю при Комітеті охорони здоров'я;
13. Громадська платформа з питань звільнення політ'язнів при Міністерстві закордонних справ України
14. Робоча група з питань боротьби з торгівлею людьми при Міністерстві внутрішніх справ України;
15. Робоча група з питань боротьби з торгівлею людьми при Міністерстві соціальної політики України.

21 вересня 2016 року - «Кримський вечір» УГСПЛ у Варшаві (Польща) на саміті ОБСЄ з людського виміру для 150 гостей. Проведена серія переговорів з послами США, Франції, Швеції та іншими дипломатами високого рангу Європи і США в ОБСЄ.

11 жовтня 2016 року – круглий стіл щодо Криму від УГСПЛ в ПАРЕ у Страсбурзі (Франція) за участю експерта УГСПЛ Дар'ї Свиридової, Владики Климента, депутатів ВРУ Мустафи Джемільєва і Георгія Логвинського.

6 грудня 2016 року - «Кримський вечір» УГСПЛ на Міністерстві у Гамбурзі (Німеччина), 2 виступи представників УГСПЛ. Робота делегації правозахисних організацій України координувалася УГСПЛ.

САЙТ PRECEDENT.IN.UA

Протягом січня-квітня 2016 року відбувалася розробка нового дизайну та структури сайту ЦСС УГСПЛ. У травні 2016 року оновлений сайт було запущено.

З нововведень відзначимо створення нової рубрики «Виконання рішень Європейського суду з прав людини», де детально описуються основні порушення, на які вказував ЄСПЛ, а також статус виконання рішень Європейського суду з прав людини Україною у тій чи іншій справі.

На сайті продовжуються публікації перекладів УГСПЛ рішень ЄСПЛ та інших міжнародних органів, а також їх аналітичний огляд. Триває постійне поновлення рубрики «ООН-інформ: календар діяльності Організації Об'єднаних Націй у сфері прав людини». Юристи та адвокати Центру продовжують постійно створювати для сайту аналітичні замітки та статті.

З вересня 2016 року почав виходити щотижневий подкаст на Громадському радіо «Правова абетка» за підтримки Центру стратегічних справ. Співавторами та співведучими цього подкасту є журналіст УГСПЛ Олег Шинкаренко та юрист УГСПЛ Олена Сапожні-

■ 11 жовтня 2016. Під час круглого столу щодо Криму від УГСПЛ в ПАРЕ у Страсбурзі

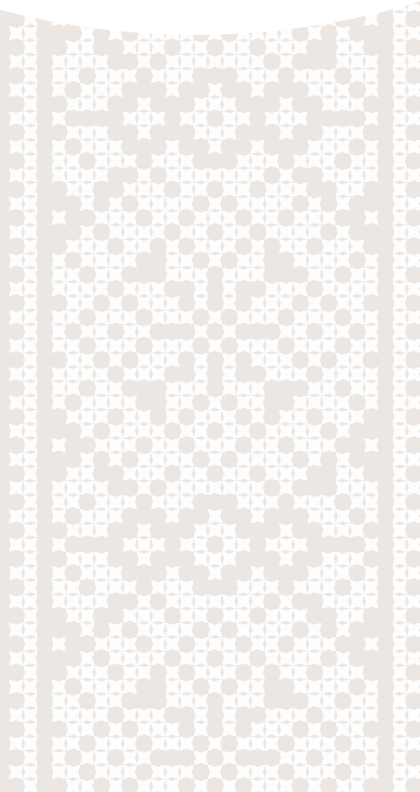
кова. Подкаст створений для тлумачення простими словами складних правових термінів, що на сьогодні використовуються в ЗМІ та юридичній практиці, в світлі історій з життя, взятих з мережі Інтернет та практики юристів, які приходять в якості гостей на цей подкаст. Також до подкасту запрошуються в якості гостей видатні правознавці.

Ефір вже відвідали: Аркадій Буценко, Михайло Тарахкало, Максим Щербатюк, Дмитро Мазурок, Микола Хавронюк, Віталій Набухотний.

З листопада 2016 року Центр стратегічних справ запустив серію судових репортажів. Перший стосувався справи озера Качине

Організаційний розвиток УГСПЛ у 2016 році

ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АДВОКАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ (АЦ)

Протягом звітного періоду відбулося значне розширення Адвокаційного центру УГСПЛ.

У грудні 2015 року був взятий на роботу редактор офіційного сайту УГСПЛ і почалася робота щодо створення нової версії офіційного сайту.

Також в УГСПЛ була створена посада законотворця, щоб оформлювати ідеї і напрацювання команди УГСПЛ в якісні проекти законодавчих актів.

З початку 2016 року новим членом колективу організації став дизайнер, який оформлює всю печатну продукцію УГСПЛ.

З вересня 2016 року АЦ посилив міжнародний напрямок адвокатури. В штат Адвокаційного центру ввійшли координатор з міжнародної адвокатури та експерт з міжнародної адвокатури.

РОЗВИТОК МЕРЕЖІ ГРОМАДСЬКИХ ПРИЙМАЛЕНЬ

У 2016 році Мережа громадських приймалень УГСПЛ розширилася як кількісно, так і якісно. Так, у цей рік працювала найбільша мережа приймалень, в яку входило 29 Центрив. Приймальні УГСПЛ були у Херсоні, Харкові, Чернігові, Кропивницькому, Львові, Миколаєві, Сєверодонецьку (Луганська обл.), Хмельницькому, Тернополі, Сумах, Житомирі, Дніпрі, Кривому Розі (Дніпропетровська обл.), Миколаєві, Полтаві, Чернівцях, Луцьку, Черкасах, Івано-Франківську, Рівному, Запоріжжі, Вишгороді (Київська обл.), Краматорську, Слов'янську, Покровську, Маріуполі, Торецьку (Донецька обл.), Одесі та Києві.

Для підсилення мережі створено спільний інформаційний простір між приймальнями та забезпечено постійний інформаційний обмін. Функціонують електронні бази даних, а саме:

- База правових консультацій (інформація щодо кількості клієнтів, категорій, об'єктів та суті звернення, видів наданої допомоги, джерел, звідки була отримана інформація про приймальню; прямий доступ до зразків напрацьованих процесуальних документів).
- База справ, які ГП відібрали як стратегічні та направили до Центру стратегічних справ УГСПЛ для подальшої підтримки.
- База інформаційно-просвітницьких заходів з підвищення правової обізнаності, проведених мережею (кількість, назва, дата, місце проведення, короткий опис).

Мережа ГП УГСПЛ працює відповідно до стратегії діяльності та плану дій, а також єдиних стандартів (зокрема, щодо обліку звернень і консультацій, порядку та процедур діяльності, етичних норм, а також щодо співпраці з ЦСС, проведення просвітницьких заходів); забезпечено єдиний підхід до моніторингу та оцінки діяльності.

■ Студентські дебати з нагоди 40-річчя УГГ

ОСВІТА. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

Впродовж року в рамках освітнього напрямку відбувались стратегічні сесії та сесії з організаційного розвитку. Продовжується праця над удосконаленням менеджменту унікальної ініціативи - Всеукраїнської освітньої програми «Розуміємо права людини». З огляду на унікальність програми, управління нею з її ростом зіштовхується з новими викликами. Сьогодні програма має значні ресурси, а її діяльність охоплює все більше представників різних цільових аудиторій.

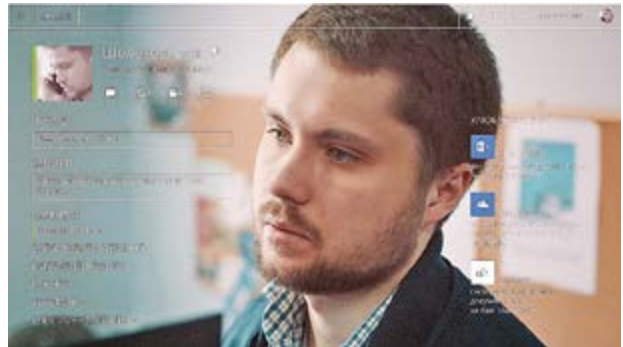
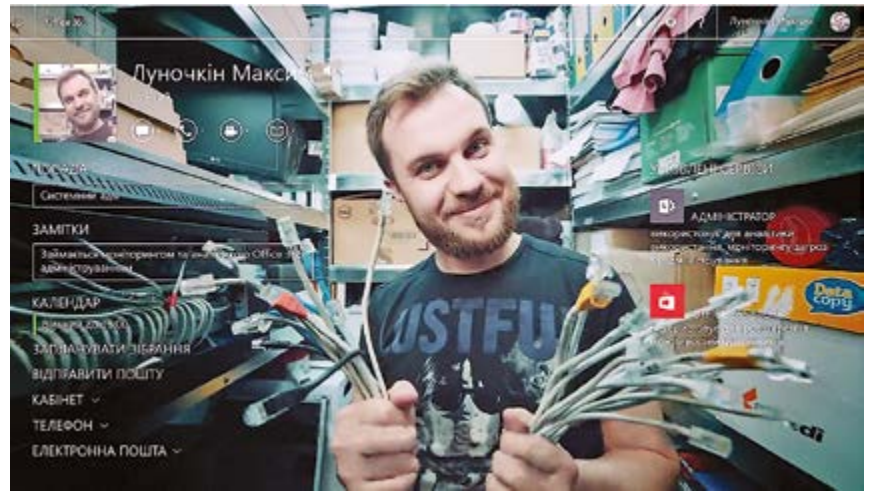
Стратегічні сесії проводились протягом 2016 року по кожному із напрямків програми, з організаційної структури програми і побудови партнерських зв'язків між організаціями.

HR-РОЗВИТОК

Протягом 2016 року в УГСПЛ були проведені тренінги з підвищення компетенцій для співробітників офісу, зокрема:

- протягом першої половини 2016 року було проведено 3 сесії з організаційного розвитку та планування стратегії організації на найближчі роки;

- у травні-серпні був реалізований курс з письменницької майстерності, в якому взяли участь 18 осіб (юристи, координатори проектів, PR-менеджери та редактори сайтів);
- на початку грудня був проведений тренінг з підвищення управлінських компетенцій для керівників напрямків та менеджерів управлінської команди УГСПЛ, в якому взяли участь 15 осіб;
- у цьому ж місяці були проведені 2 тренінги з тайм-менеджменту, в яких взяла участь 31 особа
- наприкінці грудня реалізований тренінг з побудови

■ Співробітники центрального офісу УГСПЛ Назар Лосяк, Максим Луночкін, В'ячеслав Боднар та Іван Шелехов на презентації платформи Office 365 від Microsoft Ukraine

команди, до якого було залучено 45 осіб від організації; тренінг був спрямований, насамперед, на розвиток внутрішніх комунікацій між співробітниками офісу.

Також, 5 представників офісу були залучені до курсу інтенсивного вивчення англійської мови, організованої ініціативою «NGO-Форум».

Під час HR-форуму у 2016 році УГСПЛ прийняла участь у

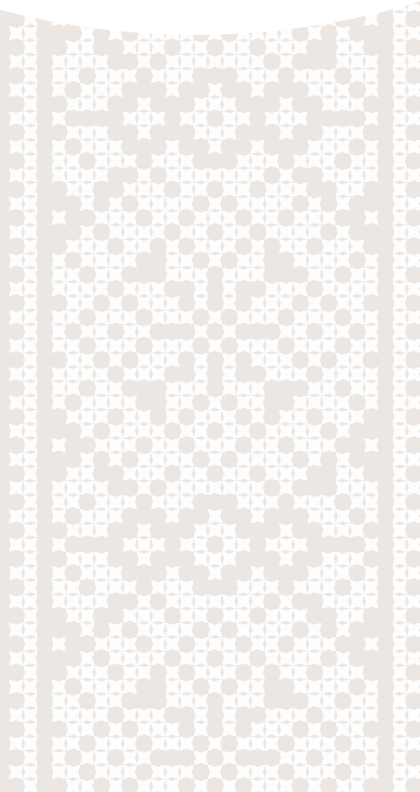
конкурсі «Індекс корпоративної рівності» впровадження політик і стандартів рівності та недискримінації. Комісія конкурсу відзначила УГСПЛ у номінації – «Найкраще місце для роботи».

Крім цього, у другій половині 2016 року головний офіс УГСПЛ успішно перейшов на безпечну інформаційну платформу Office 365 від Microsoft. Для працівників були проведені групові та індивідуальні навчальні заходи,

спрямовані на поглиблення знань з роботи з програмним забезпеченням O365.

У 2016 році УГСПЛ провели два етапи сесій з організаційного розвитку для організацій-членів УГСПЛ – Комітету із захисту конституційних прав та свобод громадян (м. Київ), Конгресу національних громад України (м. Київ), ДГО «Територія успіху» (м. Кропивницький), «Флора» (м. Кропивницький).

Фінансовий звіт УГСПЛ за 2016 рік

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ:

Міністерство міжнародних справ Канади	€16 214 311
Фундація «Інститут відкритого суспільства» (OSI-ZUG)	€1 689 710
Шведське агентство міжнародного розвитку (SIDA)	€6 749 671
Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)	€12 590 420
«Люди в біді» (PIN)	€889 114
Європейське співтовариство (EU)	€569 966
Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН)	€160 544
Фрідом Хауз, Інк.	€127 816
Фундація Будинку Прав Людини	€180 145
Представництво Норвезької Ради у справах біженців в Україні (NRC)	€321 600
Інші надходження	€110
ЗАГАЛЬНА СУМА:	€39 493 406

НАДХОДЖЕННЯ

1%

Європейське співтовариство (EU)

17%

Шведське агентство міжнародного розвитку (SIDA)

2%

«Люди в біді» (PIN)

4%

Фундація «Інститут відкритого суспільства» (OSI)

1%

Представництво Норвезької Ради у справах біженців в Україні (NRC)

32%

Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)

41%

Міністерство закордонних справ Канади

2%

Інші

ПРОГРАМНІ ВИТРАТИ:

Оплата персоналу	€11 804 025
Субгранти для приймалень	€8 049 795
Оплата адвокатів та пов'язані витрати	€4 244 438
Гонорар експертів	€2 117 270
Переклад	€1 337 842
Публікації та промо-продукція	€592 189
Витрати на польові місії	€507 151
Публічні заходи	€845 650
Робочі зустрічі	€360 172

Тренінги та інші навчальні заходи	€2 725 113
Підтримка Чернігівського Дому прав людини	€1 465 926
Навчання персоналу	€111 559
Засідання керівних органів	€158 586
Участь у національних та міжнародних заходах	€358 171
Підтримка та оновлення сайтів та баз даних	€62 691
Поїздки	€84 365
Поштові витрати та доставка	€54 656
Обладнання та меблі	€1 090 390
Канцтовари та витратні матеріали	€167 432
Програмне забезпечення	€77 013
Обслуговування, підтримка та оновлення обладнання	€8 793
Книги, періодика та бази даних	€42 150
Зв'язок	€54 125
Оренда приміщення	€391 680
Непередбачені витрати	€28 536
Загалом Програмних Витрат	€36 739 719

АДМІНІСТРАТИВНІ ВИТРАТИ:

Оплата персоналу	€5 444 374
Зовнішній аудит	€298 920
Зв'язок	€10 895
Обладнання та меблі	€208 110
Оренда приміщення	€80 224
Поштові витрати та доставка	€10 601
Банківські витрати	€172 339
Непередбачені витрати	€77 489
Загалом Адміністративних Витрат	€6 302 951

ЗАГАЛЬНА СУМА

€43 042 670

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ДО СКЛАДУ СПІЛКИ ВХОДЯТЬ:

- ▶ Конотопське товариство споживачів і платників податків "Гідність" – м. Конотоп Сумської області
- ▶ Асоціація "Громадські ініціативи" – м. Кропивницький
- ▶ Громадська організація МАРТ – м. Чернігів
- ▶ Сумське міське об'єднання громадян "Громадське бюро "Правозахист"
- ▶ Одеська правозахисна група "Верітас"
- ▶ Всеукраїнське товариство політичних в'язнів і репресованих
- ▶ Громадський комітет захисту конституційних прав та свобод громадян – м. Луганськ (нині у м. Київ)
- ▶ Конгрес Національних Громад України (КНГУ) Веб-сайт: kngu.org
- ▶ Севастопольська правозахисна група
- ▶ Центр правових та політичних досліджень „СІМ“, Веб-сайт: centre7.org.ua
- ▶ Херсонська обласна організація Комітету виборців України (ХОО КВУ)
- ▶ Громадська організація „Південь“
- ▶ Харківська правозахисна група
- ▶ Чернігівський громадський комітет захисту прав людини
- ▶ Чортківська міська громадська організація «Гельсінська ініціатива-XXI» – м. Чортків Тернопільської області
- ▶ Громадська організація "Комітет з моніторингу свободи преси в Криму"
- ▶ Одеське обласне відділення Комітету виборців України
- ▶ Громадська організація "Флора" – м. Кропивницький
- ▶ Громадська організація "Територія успіху" – м. Кропивницький
- ▶ Екологічно-гуманітарне об'єднання "Зелений Світ" – м. Чортків
- ▶ Громадська організація "Інститут правових досліджень та стратегій" – м. Харків
- ▶ Херсонський обласний фонд милосердя та здоров'я
- ▶ Східноукраїнський центр громадських ініціатив
- ▶ Хмельницька обласна громадська організація «Подільська правова ліга»
- ▶ Чугуївська правозахисна група – м. Чугуїв, Харківської області
- ▶ Правозахисна група "Січ" – м. Дніпро
- ▶ Волинська Обласна Громадська Організація "Центр Правової Допомоги" – м. Ковель, Волинської області

ПРАВЛІННЯ

Олександр Павліченко, голова (Харківська правозахисна група)

Олександр Степаненко (Зелений Світ)

Андрій Місяць (Подільська правова ліга)

Наталія Бімбірайте (Херсонський інформаційно-ресурсний центр «Правовий простір»)

Дементій Бєлий (Херсонська обласна організація Комітету виборців України)

Інга Дудник (Територія успіху)

Володимир Пономаренко (Конотопське товариство споживачів і платників податків «Гідність»)

Анатолій Бойко (Одеська обласна організація Комітету виборців України)

Людмила Клочко (Харківська правозахисна група)

РЕВІЗІЙНА КОМІСІЯ

Любомир Махомет (Зелений Світ)

Ольга Кушнерик (Гельсінська ініціатива XXI)

Галина Бахматова (Херсонська обласна організація Комітету виборців України)

СПОСТЕРЕЖНА РАДА

Валерій Кравченко

Григорій Куценко

Микола Горбаль

Йосип Зісельс

Василь Овсієнко

УГСПЛ Є ЗАСНОВНИКОМ І УЧАСНИКОМ:

Української фундації правової допомоги (ulaf.org.ua)

Освітнього дому прав людини в Чернігові (ehrh-ch.org.ua)

Благодійного Фонду підтримки створення та розвитку суспільного телебачення та радіомовлення України (suspilnetv.org)

Дякуємо за підтримку:

Фонд Відродження
Міністерство міжнародних справ Канади
Шведське агентство міжнародного розвитку (SIDA)
Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)
Фундація «Інститут відкритого суспільства» (OSI-ZUG)
Європейське співтовариство (EU)

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН)
Фундація Будинків прав людини
«Люди в біді» (PIN)
Фрідом Хауз, Інк.
Представництво Норвезької Ради у справах біженців в Україні (NRC)

Звіт підготували

Аркадій	Бученко
Максим	Щербатюк
Олег	Мартиненко
Олексій	Біда
Михайло	Тарахкало
Максим	Єлігулашвілі
Олена	Сапожнікова
Дар'я	Свиридова
Сергій	Буров
Борис	Захаров
Людмила	Єльчева
Сергій	М'ясоєдов
В'ячеслав	Боднар

У звіті використані фото

Андрія	Саримсакова
Івана	Шелехова
Олега	Шинкаренко
Андрея	Кинаша
Сергія	М'ясоєдова
Microsoft	Ukraine

Адреса

04070, м. Київ, вул. Фролівська, 3/34, 3-й поверх, (М. Контрактова площа)

Адреса для листування:

Українська Гельсінська спілка з прав людини (або УГСПЛ)
Прізвище особи на яку адресується лист, а/с 100, м. Київ, 04071

Контакти

Електронна адреса офісу: office@helsinki.org.ua
Телефон офісу: (044) 485 17 92, факс (044) 425 99 24

Ця публікація підготовлена та видана за підтримки Фондації відкритого суспільства у співпраці з Ініціативою прав людини Фондації Відкритого суспільства.

Представлені погляди та інтерпретації є відповідальністю авторів і не обов'язково відображають погляди чи офіційну точку зору Фондації відкритого суспільства.

Інтернет портали УГСПЛ

www.helsinki.org.ua
www.precedent.in.ua
www.edu.helsinki.org.ua
www.hro.org.ua